

פנינים מתורת רבינו הגאון
רבי רב הבהן
קרק שליט"א
עידה"ק טבריה ת"ר

יתרו

גליון 35 | תש"פ

וַיַּחַד יִתְרוֹ

וברש"י כ' וישמח יתרו זהו פשוטו ועוד הביא למדרש אגדה שנעשה בשרו חידודין חידודין עיי"ש. ויש לבאר מה הוקשה לו למדרש שהוצרך לפרש פירוש אחר, דהנה בגמ' פרק החולץ (יבמות מ"ח ע"ב) מפני מה גרים בזה"ז מעונין ר"א אומר מפני שאין עושין מאהבה אלא מיראה, ע"כ.

וביתרו חזינן שארמר בלשון כי גדול ד' מכל האלהים משא"כ במשרע"ה ובנ"י שאמרו על הים זה א-לי ואנוהו, היינו שהתפארו בהקב"ה באהבה ולא שבחו גדלותו שזה יראה, וכ"מ במדרש (ילקוט"ש שם) כי גדול ה' יתרו נתן ממש בע"ז, שנאמר כי גדול ה' מכל האלהים. ואילו במשרע"ה כתיב אין עוד שליכא עוד זולתו, וע"כ מפרש במדרש חידודין חידודין שהוקשה לו למדרש מאי שייך ביתרו לשון שמחה הלא יתרו נתגייר ועבד את ד' מיראה, ועל כן פירש לשון חידודין חידודין לשון פחד.

ובביאור הדברים אמאי גרים עובדים את ד' רק מיראה ולא מאהבה, כיוון דעבודה מאהבה היא ירושה מהאבות הקדושים, והשרישה בזרעם, וע"כ גר שאינו מזרעם אינו יכול לקבל מידה זו.

כִּי בְדִבְרֵי אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם

וכן מצינו הלשון בתפילה כי ידעת כי הזידו עליהם, ולכאורה אין זה זדון כי אם רדיפה בסיבה שאמר פרעה פן יקראנו מלחמה ונוסף גם

הוא על שונאינו וכו' היינו שכביכול היה לפרעה סיבה לנגשם ולרדפם ואי"ז מקרי זדון שהוא לשון מזיד סתם ללא סיבה.

ובביאור הדבר הנה שונאי ישראל בכל הדורות מוצאים סיבות לרדיפות ולהרוג את בנ"י, המן אמר "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים", וכו' וכו', ועד לדור האחרון שהגרמנים ימ"ש מצאו כביכול סיבות והסתירו מעשה הריגתם מאוה"ע, משא"כ יתרו שנתבאר שהיה מיועצי פרעה הוא היה מתוך תוכם מעיד בדבר אשר "זדו" עליהם היינו זדון סתם שנאה לשם שנאה ללא שום סיבה.

וַיְהִי סִינִי עֶשְׂרֵן

הנה בגמ' (שבת פ"ט ע"ב) דרשו "סיני" לשון שבו ירדה שנאה לישראל מאוה"ע, ובמדר"ר במדבר (פרשה א, ח) מצינו דרשה נוספת סיני שבו נשנאו אוה"ע מלפני הקב"ה, ויל"פ דהא בהא תליא כיוון דבאותו מעמד נשנאו מהקב"ה שבחר בנ"י לעם סגולה ע"כ שונאים את בנ"י.

והנה מצינו דרשה נוספת בחז"ל עה"פ במשלי (כהג) אם רעב שונאך האכילהו לחם זה לחמה של תורה, וזהו ביאורו דהרי ידוע שא' משבעה שמותיו של היצה"ר הוא 'שונא', והוא גופא שונא את ישראל מפני שמקיימים מצוותיו של הקב"ה שניתנו בסיני,

שפה
לנאמנים

פניני משא ומתן עם רבינו

חיתוך הפתילין לשם מצוות ציצית

ביום ב' הגיע לרבינו יהודי יקר מדרום הארץ, וסיפר לרבינו על כך שברכתו של רבינו התקיימה, ונושע במה שביקש מרבינו להתפלל עליו, וכדי להודות ולהנות את רבינו הביא טלית קטן חדשה, ע"מ לשמוע את רבינו

המשך בעמוד הבא

וע"כ העצה להאכילו לחם זה לחמה של תורה לענות כנגדו שבאותו מעמד של מתן תורה ירדה גם שנה מהקב"ה לאותם ששונאים את ישראל.

וַיִּתְּצֵנוּ בְּתַחֲתִית הָהָר

וידועים דברי חז"ל בגמ' (שבת פ"ט ע"א) מלמד שכפה עליהם הר כגיגית, והקשו כל המפרשים הרי אמרו נעשה ונשמע ולמאי בעינן כפיית הר עליהם, ותירצו שצריכים לשניהם גם קבלה מרצון ומאהבה של 'נעשה ונשמע' וגם כפיית הר עליהם מצד הקב"ה. ובביאור הדברים נראה לומר, דכשיצאו בני

ממצרים והכינם השי"ת למ"ת אמר הקב"ה 'בני בכורי ישראל', ומצינו בדיני בכור דבאמת קדוש מרחם וקדושתו חלה מאליו ולמרות זאת יש מצווה מפורשת להקדישו דכן פסק הרמב"ם (בכורות פ"א ה"ד) וזה לשונו "מצוות עשה להקדיש בכור בהמה טהורה ויאמר הרי זה קודש שנא' תקדיש לה' אלקיך, ואם לא הקדישו הרי זה קדוש מאיליו וקדושתו מרחם היא", ועיין ערכין (כט' ע"א). ע"כ. ולפי"ז ישראל שנקראו בכורים קדושים מעצמם ואומרים נעשה ונשמע, אבל טעונים ג"כ דין קידוש וע"ז הקדישם הקב"ה ע"י כפיית ההר עליהם.

אמונה פשוטה בחיי היום יום

ישנה תפילה נאה ממרן החפץ חיים זיע"א שנדפסה במקצת מן הסידורים בסופם, ובה מבקשים "שלא נתרעם על מדותיו של הקב"ה". והדבר צריך ביאור, מי לנו גדול מהחפץ חיים זיע"א שלא מצא תפילה אחרת לתקן, כי אם שלא להתרעם על מידותיו של הקב"ה.

דעת

החכמה ומוסד

אלא הביאור הוא שבכל אחד יש את הטבע הזה שבתוך תוכו מתרעם על הקב"ה, רק הוא מוציא את זה על סובביו, אם קורה לו איזה מקרה לא טוב במשך היום אז הוא כועס על מי שעומד לידו באותו רגע, זה נקרא "מתרעם על מידותיו של הקב"ה, כי אם היה טבוע בלבו אמונה שלמה שגם מקרה פעוט זה המכעיס ומרגיזו הרי זה מכוון בדיוק נפלא מאת הקב"ה, היה מקבלו באהבה גמורה.

וזה מונח בתפילתו של מרן הח"ח, שלא נתרעם אלא נבין ונדע שכל מה שקורה אתנו דק עדי נבדק הכל בהשגחה פרטית ומיוחדת, ומאתו יתברך.

נפסק להלכה) כ"ש שצריכים גם החיתוך לשמה.

ודן רבינו דאפשר דלשמואל כיוון דבטווייה בעינן לשמה אולי שוב לא בעינן אף בחיתוך לשמה, וכעין דמצינו סברא זו בדברי הרמב"ם דל"ב השחלת החוטין לשמן ולכאורה הסברא הוא דכיוון דהטווייה כבר היתה לשמה סגי בזה דהכל המשך הכוונה הראשונה ואפילו לפוסקים שחולקין על הרמב"ם וסברי דבעינן לשמה גם בעת השחלת החוטין משום דמעשה הטווייה וההשחלה הם שתי דברים נפרדים משא"כ חיתוך החוטין הוי המשך מעשה ההשחלה

ממילא אמר רבינו דהיה מקום לומר דהריטב"א לדברי רב, דלא בעי טווייה לשמה בעינן לקציצה לשמה. אבל להלכה דבעינן לשמה תו לא בעי חיתוך לשמה.

שפה לנאמנים - המשך

מברך שהחיינו ואכן בירך רבינו כמנהגו וכמבואר בשו"ע.

ואמר לרבינו שב"ה עשיית הט"ק היתה לשם מצוות ציצית, ואמר לו רבינו דיש חידוש דין ושיטה שגם על חיתוך הפתילין צריך להקפיד שיהיו לשמן, וביאר רבינו דבריו דבגמ' (סוכה ט' ע"א) נחלקו רב ושמואל, דאמר רב יהודה אמר רב עשאה מן הקוצין ומן הנימין ומן הגרדין פסולה מן הסיסין כשרה כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי אף מן הסיסין נמי פסולה (אלמא) דבעינן טויה לשמה.

ובביאור דברי רב נחלקו שם הראשונים והריטב"א שם מביא דיש שביארו את דברי רב דהפסול בעשאה מן הסיסין דבעינן חיתוך לשמה, ולכאורה לשמואל דבעי גם טויה לשמה (וכן

